

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: FOPS
Sagsbeh.: DEPSSNI
Koordineret med:
Sagsnr.: 2000808
Dok. nr.: 1086457
Dato: 22-01-2020

TALEPAPIR

Det talte ord gælder
[22. januar 2020 kl. 10-11.30, Folketinget lokale 1-133]

Samrådsspørgsmål D om børn og unges mistrivsel med børne- og undervisningsministeren

Tak for dette meget, meget vigtige spørgsmål om børn og unges mistrivsel og tegn på psykiske lidelser.

Jeg deler børne- og undervisningsministerens bekymring for den udvikling, vi ser i børn og unges mentale sundhed.

Vi ser en generation af unge, som hvis man ser på nøgletallene - som min kollega også var inde på - så på mange punkter klarer den her generation sig langt bedre. Så det er de nuancer, der er vigtige. Eksempelvis uddanner de sig i højere grad og ungdomskriminaliteten falder.

Der er positive ting. Og det skyldes entydigt - er min konklusion - at der er reelle muligheder i vores moderne velfærdssamfund, som ikke var der tidligere. Det jo positivt. Men det giver jo også svære valg, og det giver bekymringer.

Nutidens unge står med en lang række spørgsmål, som er store for dem, både små og store emner, men som opleves store for dem. Noget af det handler om udseende. Hvad er normalt, hvordan kommer jeg til at se rigtig ud? Skal jeg gøre lige som dem jeg følger, influencerne, og få lavet kroppen om med mere og mere vilde plastikoperationer?

Men også grundlæggende spørgsmål. Hvad har jeg lyst til at lave resten af mit liv? Bliver jeg nogensinde god nok? Og en stigende bekymring for om der en klode tilbage til min generation?

Det er med andre ord ikke altid nemt at være ung i dag. Selvom vi kan tænke, at de jo har alle muligheder og hele verden foran sig.

Det kan vi nu se i de trivselsmålinger, der bliver lavet. Og det er ikke kun i Danmark, eller i Norden, det er et problem over alt.

Nyeste tal fra Den Nationale Sundhedsprofil viser, at ca. 18 pct. af de 16-24 årige har dårlig mental sundhed. Det er en stigning fra ca. 12 pct. i 2013. Stor stigning. Tendensen er særligt bekymrende hos piger, hvor over 40 pct. af de 16-24-årige har et højt stressniveau.

Det er som sagt en global tendens, hvor vi har stærke data i Norden.

Årsagerne til den negative tendens er mange, og de er komplekse. Vi ved, at nogle faktorer kan fremme mental sundhed, fx god søvn. Det er jo helt oplagt. Men vi gør det modsatte i øjeblikket. Der er også risikofaktorer, fx sygdom i familien.

Og disse faktorer er der mange af både individuelt, social og strukturelt. Men vi mangler viden om, ikke kun i Danmark, men også vores nabolande, som vi sammenligner os med, hvad der ligger bag den stigende mistriivsel ud over det helt åbenlyse.

Det betyder også, at udfordringerne er komplekse. Tilsvarende er løsningerne.

Vi kan godt tro det, men vi kommer ikke til at skabe et samfund, som er fri for skønhedsideal er eller ikke har sociale medier. Og lige såvel, så selvom vi politisk arbejder for det, så er klimaudfordringen ikke løst i morgen.

Som børne- og undervisningsministeren også har fremhævet, så skal vi blive bedre til at tale med børn og unge om deres bekymringer. Det vil jeg også gerne tilskrive mig. For afstigmatisering er så utrolig vigtigt.

Vi skal bryde tabuet og skabe rum til at tale om bekymringer, angst og tristhed. For nogle gange er det en naturlig del af livet. Og andre gange kræver bekymringerne en ekstra hånd.

Det er et ansvar, vi alle har. Som politikere, men også som forældre, bedsteforældre, faster eller onkel. Og ikke mindst er det en stor opgave for de professionelle, der hver dag beskæftiger sig med børn og unge.

De professionelle kan i høj grad også være med til at skelne, hvornår bekymringerne er en naturlig del af børn og unges udvikling, og hvornår der er tegn på mistrivsel eller psykiske lidelser, som kræver hjælp.

For det er samtidig så utrolig vigtigt, at vi ikke sygeliggør en hel generation af unge. Tale med dem om problemerne – ja. Tale om problemerne med dem – ja. Men ikke sygeliggøre en hel generation af unge. Fordi tallene er bekymrende, men der er jo også de fleste børn og unge, som heldigvis har det rigtig godt. Derfor skal vi stå klar til at hjælpe dem, der har brug for en ekstra hånd.

Derfor er det på sin vis positivt, eller det er positivt, at flere børn og unge får hjælp til deres psykiske lidelser. Den regionale psykiatri så i 2018 53 pct. flere børn og unge end i 2010. Det vidner om, at der er langt flere, der får hjælp. Og det er jo godt, når man har brug for det. Det vidner også om, at vi er kommet et godt stykke med at bryde tabuet og tilsvarende får skabt bedre adgang til behandling.

Det er helt afgørende, at vi fortsat er opmærksomme på at hjælpe børn og unge tidligt.

Både fordi vi skal forebygge forværring af udfordringerne, men også for at understøtte, at børn og unge kan bevare deres tilknytning til hverdagslivet med familie, venner, fritidsinteresser og skolegang.

Det er en opgave, som kræver samarbejde. Børn og unges hverdag er fyldt med både familie, skole, fritidsinteresse osv. Det skal der være fortsat.

Den gode indsats indebærer derfor ofte et tæt samarbejde mellem forældre, skole, de kommunale indsatser, almen praksis og behandlingspsykiatrien.

Derfor er jeg enormt glad for, at vi nu er i gang med at styrke lettere behandlingsindsatser i PPR. Det er en unik mulighed for hurtigt at sætte ind og samtidig skabe sammenhæng til bl.a. den regionale behandlingspsykiatri.

Men PPR kan ikke løfte opgaven alene. Som nævnt skal indsatsen for børn og unge ofte både være tværfaglig og tværsektoriel for at skabe et sammenhængende forløb.

Det betyder, at der er behov for indsatser på flere såkaldte indsatstrin, dvs. både før og efter PPR.

Grundlæggende er kommunernes forebyggelsesarbejde centralt. Her giver Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke om mental sundhed konkrete anbefalinger til, hvordan kommunerne kan prioritere indsatsen og bruge ressourcerne dér, hvor der er viden om, hvad der virker.

Den kom for halvanden år siden. Jeg vil anbefale, at vi sender den til udvalget her. Det er konkret rådgivning til, hvad der er viden for, evidens bag, hvilke opgaver kommunerne kan løse – alle de områder, hvor man møder unge mennesker.

Den monitoreringen, der følger med kommunernes brug af forebyggelsespakkerne viser, at kommunerne har mere og mere fokus på forebyggende initiativer.

Sundhedsplejen er fuldstændig afgørende, en unik arena for tidligt at sætte ind mod ulighed i sundhed gennem tidlig opsporing, fordi vi i Danmark har det unikke, at sundhedsplejen kommer i stort set alle hjem.

Der er mange lande, der virkelig er misundelig over, at vi i Danmark har den ordning, at folk frivilligt lukker staten ind. Det gør vi, fordi vi har brug for hjælp, og vi har tillid til, at de vil os det godt. Så det er en unik arena, vi har her.

Sundhedsplejen skal levere en generel sundhedsfremmende og forebyggende indsats til alle børn og unge indtil undervisningspligtens ophør. Men skal også levere en særlig indsats for børn og unge med særlige behov.

Med styrket indsats for sårbare børn og familier kan sundhedsplejen medvirke til at forebygge senere mistrivsel og mindske ulighed i sundhed.

Den indsats er vi i gang med at udvikle yderligere. Med satspuljeaftalen for 2017-2020 blev der afsat 81,5 mio. kr. til initiativet ”Tidlig indsats for sårbare familier”.

Og med finansloven for 2019 er der prioriteret 45 mio. kr. til en øget indsats i sundhedsplejen hos sårbare og udsatte familier. Det var nemlig godt. Samt i dagtilbud som en del af 1.000 dages programmet. Den indsats har regeringen som bekendt valgt at videreføre.

Ligeledes er der behov for, at den regionale behandlingspsykiatri står klar til at modtage de børn og unge, som har behov for et udrednings- og behandlingsforløb.

Som det også er udvalget her bekendt, så med Aftale om finanslov for 2020, der blev indgået her før jul, har regeringen sammen med aftalepartierne sikret et markant løft af psykiatrien på 600 mio. kr. årligt fra og med i år. Det er klart, at det også er forventningen, at det kommer børn og unge med psykiske lidelser til gavn.

Samtidig er der ingen tvivl om, at den regionale behandlingspsykiatrien i højere grad skal være til stede ude i kommunerne – der hvor livet leves.

Med Aftale om satspuljen på sundhedsområdet for 2018-2021 er der afsat ca. 215 mio. kr. til regionale udgående funktioner fra børne- og ungdomspsykiatrien. Målet er, at flere børn og unge får en tidligere indsats.

Fordi forebyggelse er jo centralt, og den tidlige indsats er fuldkommende afgørende. Derfor skal vi fokusere på det fremover.

Derfor stopper regeringen heller ikke her. Som det nok også er udvalget bekendt, det er i hvert fald Sundhedsudvalget bekendt, der er nogle gengangere, kan jeg se. Så vil regeringen lave en 10-års plan for psykiatrien, hvor vi vil sætte den langsigtede retning for udviklingen af den samlede psykiatri på dagsorden. Ud over finanslovens løft.

En 10-års plan, hvor vi bl.a. vil prioritere:

- Forebyggelse af psykisk sårbarhed.
- En større forebyggende indsats og flere tværgående behandlingstilbud.
- En udvidelse af den eksisterende ordning for gratis psykologhjælp, så den omfatter 6-24-årige.

Som det fremgår af Aftale om finansloven for 2020, så vil børn og unge have et særligt fokus i 10-års planen.

Det er helt bevidst fra regeringens side, at vi vil lave en 10-års plan. Fordi det langsigtede perspektiv er det rette redskab til at vende udviklingen på det samlede psykiatriområde – både for børn, unge og voksne.

Det betyder, at vi nu vil starte med at belyse udfordringerne på området. Der er i gennem de seneste år igangsat mange gode projekter og handlingsplaner. En del af dem satspuljeinitiativer, også fra den tidligere regering. Så ros til alt, der peger i den rigtige retning. Men vi må samtidig anerkende, at mere af det samme, flere projekter, gør ikke en stor nok forskel for borgere og medarbejdere på psykiatriområdet.

Derfor ser jeg frem til - sammen med Folketingets partier og interessenterne - at lytte, lære og få mere viden om udfordringer og løsninger, så vi sammen kan få skabt en holdbar og brugbar 10-års plan for den samlede psykiatri – også for børn og unge.

Tak for ordet.